

35

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻՆ ԿԻՑ
ՀԵՌԱԿԱ ՌԻՍՄԱՆ ԲՅՈՒՐՈ

338.98

Զեռագրի իրավունքով

ԼԵԶՎԻ ՅԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ՊԱՏՄԱՆ-ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏՆԵՐ

ԿՈՒՐՍ II

1931

ԱՌԱԶԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ N 1

ԿԱԶՄԵՑ ՅԵՎ ԽՄԲԱԳՐԵՑ՝ Կ. ՎՈՍՄ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ՔԸԳ ԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

22-1040

338.98(47)
4-75

338.98(97)

32.203

2802-10

4-75 23 MAY 2013

Գրառվեր № 146
 Քրեակադր./ս. № 6127 (բ)
 Տիրաժ 1000

6401-56

* * *

Տնտեսական քաղաքականության կուրսի ներկա ծրագրերը, վերը հիմնականում կառուցված է ՅԱ. Մ. ԹՎԵՐԴԼՈՎԻ անվան հեռակա կոմունիստական համալսարանի նույն կուրսի ծրագրի հիման վրա, նպատակ ունի վաղ միայն գրավոր դասախոսությունները միջոցով մանկավարժական ինստիտուտին կից հեռակա կուրսերի ուսանողներին տալ ընդհանուր գիտելիքներ, այլ և իրենց ուսանողները ակտիվ աշխատանքի միջոցով ապահովել ուսանողների մասնակցությունը կուրսի ծրագրում ընդգրկված առանձին խնդիրների մըշակման, վերլուծման և այս ճանապարհով նյութի անթերի յուրացման գործին:

Հենց այս նպատակով էլ կուրսի ծրագրում ընդգրկված նյութերը բաժանվում են յեղիս մասի:

Ծրագրում մասնանշված I, II, III, IV և V նյութերը վերոնց նպատակն է վեր հանել ԽՍՀՄ տնտեսական քաղաքականության ընդհանուր սկզբունքները և անցման չըջանի անտեսության որինաչափություններին առանձնահատկությունները, նաև XI թեման («ԽՍՀՄ և կապիտալիստական յերկրներ») արվելու յեն գրավոր դասախոսությունների միջոցով:

Այն յամանակ, յերը արդեն ուսանողները կյուրացնեն այդ խնդիրները (իսկ այդ կոարդվի այն գրավոր կապի միջոցով, վերը հաստատվելու յե Տնտեսական քաղաքականության ամբիոնի և հեռակա կուրսերի ուսանողների միջև) ծրագրի մնացած VI, VII, VIII, IX և X նյութերի մշակմանը անցնելու յեն իրենք ուսանողները այն կոնկրետ առաջադրությունների և գրականության հիման վրա, վերը կարվի ուսանողներին նախադիես:

Այս տեսակետից ուսանողներին հենց սկզբից ակտիվ աշխատանքի նախապատրաստելու՞ ղիտումով, մենք զսանք անհրաժեշտ տալ կուրսի նպատակադրումների և ծրագրի ըսա հնարավորին մանրամասն պատկերը, վերի մշակումը և ճիշտ ընթուումը հիմք պետք է հանդիսանա կուրսի բոլոր մնացած կոնկրետ խնդիրների հետագա անախալ վերլուծման համար:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՈՒՐՍԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ՅԵՎ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Խորհրդային իշխանության տնտեսական քաղաքականության հիմնական նպատակը հանդիսանում է սոցիալիզմի կառուցումը:

Այս տեսակետից էլ ԽՍՀՄ տնտեսական քաղաքականութեան խնդիրն է հանդիսանում՝ վեր հանել այն ձեռնարկումներն ամբողջականութեանը, վոր ուղղված է այս նպատակի իրականացման դործին:

Ուսումնասիրել սոցիալիստական շինարարութեան հիմնական սկզբունքները, ուղիները և մեթոդները գրույթ ունենալով նրանց նպատակահարմար մտածված և մաքսիմում եֆեկտավորութեամբ կիրարկելը պրակտիկ կյանքում, այսպես պետք է բնորոշել տնտեսական քաղաքականութեան կուրսի նյութերի վերամշակման գլխավոր խնդիրը:

Գիտական սոցիալիզմի դրոշի տակ իր մղած պայքարի դեռևս առաջին որերից պրոլետարիատը միշտ հենվել է գիտութեան վրա, բղխեցրել իր պայքարը կապիտալիզմի զարգացման որչեկտիվ որենքների ուսումնասիրութեան փաստից:

Այդ գիտութեանը—Մարքսիզմը ավել է պրոլետարիատին վոչ միայն կապիտալիզմի կործանման որինաչափութեան և անխուսափելիութեան գաղափարը: Նա ցույց է ավել պրոլետարիատին և այն ուղին, վորով նա պետք է ընթանա դեպի սոցիալիստական հեղափոխութեանը և պրոլետարիատի գիկտատուրիայի հաստատումը:

Մարքսիզմը ավել է պրոլետարիատին, նրա դասակարգային պայքարի սորաանգիայի և տակտիկայի գիտական հիմունքները:

Սակայն պրոլետարիատը իր ստեղծագործական աշխատանքների պրոցեսում, սոցիալիզմի կառուցման ընթացքում պետք է հենվի ճիշտ այս յեղանակով անցման շրջանի զարգացման որինաչափութեանների գիտական ուսումնասիրման և վերլուծման վրա: Այդ ուսումնասիրութեան արդյունքների հիման վրա յե, վոր նա պետք է կարողանա դիտահանորեն հիմնավորել իր ակտիվ քաղաքականութեանը՝ հեղափոխականորեն ձևափոխելու համար գոյութեան ունեցող հարաբերութեանները, ներադրելու իրական կյանքի, այն է՝ տնտեսական և դասակարգային հեղափոխութեանների զարգացման ընթացքի վրա՝ պլանաչափ յեղանակով:

Այդպիսով ԽՍՀՄ տնտեսական քաղաքականութեան ուսումնասիրութեան գիտական մոտեցումը (իբրև վ ձեռնարկումների, վորոնք հիմնված են ընդհանրապես հասարակական զարգացման գիտութեան տվյալների վրա և մասնավորապես անցման շրջանի զարգացման որենքների վրա), պահանջում է հեռակա կուրսերի ուսանողներից նախ և առաջ ծանոթանալ անցման շրջանի տնտեսութեան և տնտեսական քաղաքականութեան վերաբերող Մարքսի, Ենգելսի ընդհանուր ուսմունքի հետ: Դրանում է կայանում առաջին թեմայի խնդիրը («Մարքսը և Ենգելսն անցման շրջանի տնտեսութեան և տնտեսական քաղաքականութեան մասին»):

Մակայն այս դեռ ամենեկին բավական չէ տնտեսական քաղաքակա-

նութեան կուրսի ուսումնասիրման գիտական, թեորետիքական բարձունքներին տիրադետելու համար:

Մարքսն և Ենգելսը ավել են անցման շրջանի միայն ընդհանուր որինաչափութեանները նրանք մասնանշել են պրոլետարական գիկտատուրայի կողմից տնտեսական բնագավառում կատարելիք անհրաժեշտ ընդհանուր ձեռնարկումները:

Նրանց ավելի մանրամասն թեորետիքական վերլուծութեանը (վոչ միայն ընդհանուր ուղիներն՝ այլ և անցման շրջանի եկոնոմիկայի ձևվերքը) կարելի յեր տալ, միմիայն կապակցելով այն կապիտալիզմի զարգացման շրջանի հետ և անցման շրջանի ետպոյների փորձի ամփոփման և վերլուծութեան հիման վրա: Յայդ պատճառով էլ հետեվյալ քայլը, վոր պետք է արվի անցման շրջանի տնտեսութեան գիտական, թեորետիքական պարզաբանման և ըմբռնման տեսակետից, պետք է հանդիսանան ԽՍՀՄ-ի տնտեսական սիտեմի և նրա ներքին որինաչափութեանների թեորետիքական վերլուծութեան աշխատանքները, վորոնց միակ սողբյուրը կարող է հանդիսանալ Լենինի ուսմունքը՝ անցման շրջանի մասին:

Յերք մենք խոսում ենք Խորհրդային տնտեսութեան սիտեմի և նրա որինաչափութեանների մասին, մենք նկատի ունենք հենց այն սիտեմը, վոր ձևավորվել է նոր տնտեսական քաղաքականութեան անցնելու հետևանքով: Այս վերջինս ներկայացնում է այն տնտեսական սիտեմը, վորի հիմնական ընդհանուր կոնտուրները լինելու յեն՝ արկիկ պրոլետարական գիկտատուրայի բոյոր յերկրներում:

Յեննելով այս հանգամանքից մենք պետք է հանգենք այն յեղաբացութեան, վոր Խորհրդային տնտեսութեան և պրոլետարիատի գիկտատուրայի պետութեան տնտեսական քաղաքականութեան թեորետիքական հիմունքների ուսումնասիրութեանը պետք է ընթանա յերկու գծով՝ այն է 1. ծանոթանալ Լենինի ուսմունքին՝ անցման շրջանի վերաբերյալ իր (ուսմունքի) պատմական զարգացման պրոցեսում և 2) Խորհրդային տնտեսութեան թեորետիքական վերլուծութեանը՝ նոր տնտեսական քաղաքականութեան պայմաններում:

Սակայն անհար է անցնել խորհրդային տնտեսութեան վերլուծութեանը առանց նախապես ծանոթանալու այդ սիտեմի հետ: Մասնալ ճիշտ պատկերացում խորհրդային տնտեսութեան մասին կարելի յե միայն գիտելով այն՝ վորպես հետևանք նախորդ մամանակաշրջանի զարգացման:

Այս ամենը բերում է մեզ այն համոզման, վոր անցման շրջանի արնատեմութեան վերաբերյալ Մարքսի և Ենգելսի հայացքներին ծանոթանալուց հետո, անհրաժեշտ է անցնել Լենինի ուսմունքի ուսումնասիրու-

Թյանը՝ կապված խորհրդային տնտեսության սխտեմի և տնտեսական քաղաքականության պատմական զարգացման հետ մինչև նոր տնտեսական քաղաքականության շրջանը: Այդ պատճառով էլ մեր ծրագրի յերկրորդ թեման ընդգրկելու յե խորհրդային տնտեսության և տնտեսական քաղաքականության պատմական զարգացման շրջանը սկսած 1917 թվից, մինչև ՆԵՊ-ի առաջին տարիները, յերբ ձեվավորվում էր մեր տնտեսական սխտեմը և տնտեսական քաղաքականության սխտեմը: Այնուհետև զայն են յերրորդ և չարրորդ թեմաները վորոնք ընդգրկելու յեն Խորհրդային տնտեսության և նրա որինաչափությունները (վորպես անցման շրջանի տնտեսության) — Թեորետիքական վերլուծությունը:

Այս յերկու թեմաների մեջ է տեղավորվում փաստորեն մեր տնտեսական քաղաքականության գիտական-թեորետիքական հիմնավորման ծանրությունը: Այստեղ պետք է Մարքսի, Ենգելսի, Լենինի ուսմունքի և անցման ամբողջ շրջանի զարգացման փորձի հիման վրա վերլուծության յենթարկել այն որչեփով պայմանները և զարգացման որենքները վորոնք հաջվի առնելով մեր կուսակցությունը և Խորհրդային Նյասնությունը կիրառում են ձևնարկումների վորոչ սխտեմ, վորն ուղղված է մեր տնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման և այն գիտական սկզբունքները, վորոնք ընկած են մեր տնտեսական քաղաքականության հիմքում:

Այս թեմաների բովանդակությունն է՝ տալ մանրամասն վերլուծությունը այն սոցիալ-տնտեսական ելմանների (տնտեսաձեռքերի ԿԱՅԱԿԵ) վորոնք կազմավորում են մեր տնտեսության բարդ կոմպլեքսը, նրանց փոխհարաբերությունները յնդերը մեր յերկրում, սոցիալիզմ կառուցելու Թեորետի հիմնավորումը, մեզ մոտ գերիշխող արտադրական հարաբերությունները և վերարտադրության որենքները խորհրդային տնտեսության բեզույատորի պրոբլեմը, հավասարակշռության պրոբլեմը և պլանային տնտեսավարության սկզբունքները, աշխատանքային ծախսումների «որենքը» և նրա արտահայտության յեղանակը խորհրդային և կանոմիկայում, կապիտալիստական կատեգորյաների դեմ մղվող պայքարը և նրանց լիկվիդացիան, ապրանքային կատեգորյաների ձևավորումը և մեր տնտեսության վերակառուցումը սոցիալիստական հիմունքներով:

Միանգամայն հասկանալի յե, վոր այս ամբողջ աշխատանքը պետք է կատարվի բոլոր հակամարքսիստական, հակահեղափոխական, տրոցկիստական կոնցեպցիաների, ինչպես և մեր կուսակցության ներսում գտնվող առաջին հերթին աջ ելմանների, ինչպես նաև «ձախ» և կիսատրոցկիստական տեսակետների քննադատությամբ դուզահետ:

Միհար և յոխտիս յուրացնել Լենինյան ուսմունքը անցման շրջանի տնտեսության մասին և ստանալ այս դժուր անհրաժեշտ թեորե-

տիքական պատրաստություն, առանց ըմբռնելու անցման շրջանի տնտեսության և տնտեսական քաղաքականության վերլուծությունը, վորպես գիտություն, վոր տալիս է վոչ միայն սոցիալիստական շինարարության զրահան հիմունքները, այլ և, ուղղված է սոցիալիստական շինարարության թշնամիների և որչեփովորեն նրանց գործակալներին գեմ մեր յերկրում և կուսակցության շարքերում: Այս կապակցությամբ պետք է վեր հանվի նաև տնտեսական քաղաքականության թեորետի և պրակտիկայի բնակավառումը պրոբլեմայի բուրժուական աջակտի իդեոլոգիաների ելությունն, ինչպիսին են մեծապիտակոն շովինիզմը և տեղական նացիոնալիզմը՝ մասնանշելով մասնավորապես նրանց դեմ մղվող պայքարի առանձնահատկությունները վրա՝ մեր սուրած ներկա կոտայում:

Հինգերորդ նյութի խնդիրն է՝ հիմնավորել սոցիալիստական շինարարության սկզբունքները, ուղիները և մեթոդները մեր զարգացման ներկա կոտայում: Հիմնական բովանդակությունը այս թեմայի հաղխանում է մեր կուսակցության գլխավոր դժի ճշտության հիմնավորումը՝ արագ տեմպերով մեր ամբողջ տնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման և ինդուստրացման, դյուլանտիստության սոցիալիստական ձեվավորման՝ Լենինյան կոտպերատիվ պլանի իրացման և համատարած կոլլեկտիվացման հիման վրա, կուլակության վորպես դասակարգի լիկվիդացիայի յենթարկելու վերաբերյալ: Այստեղ պետք է ցույց տրվի՝ թե ինչու է մեր կուսակցությունը անցման շրջանի ներկա կոտայի ընդհանուր պայմաններից և որինաչափություններից յեխնելով իրականացնում է տնտեսական ձևնարկումների այս, և վոչ թե մի այլ սխտեմ:

Միանգամայն հասկանալի յե, վոր այստեղ թշնամու ճանումը պիելի ուժեղ է և յարված, այստեղ մենք կիրառում ենք մեր գիծը արտաքին և ներքին թշնամիների բացահայտ պայքարի պայմաններում, ինչպես և մեր կուսակցության ներսում տատանվող, որչեփովորեն կապիտալիստական ելմաններին բացահայտ գործակալ հանդիսացող աջերի և «ձախ» տրոցկիստական և կիսատրոցկիստական տարրերի բացարձակ և զաղտնի ընդգրկմադրությունը հաղթահարելու ճանապարհով:

Այդ պատճառով հինգերորդ թեման (Սոցիալիստական շինարարության պլանը ՆԵՊ-ի վերջին կոտայում) պետք է ամենաառաջ կերպով այս պլանի գրական ուսումնասիրությունը կապակցել մեր կուսակցական բոլոր թեքումների, մասնավորապես աջ թեքման վոր-

պէս ներկա ժամանակաշրջանի գլխավոր վտանգի և մեր բոլոր թշնամիքների տեսակետների քննադատութեան հետ :

Կուրսի թեորետիքական մասը ավարտելուց հետո, յերբ կհաջողվի մեզ հետակա կուրսերի ուսանողներին տալ անհրաժեշտ թեորետիքական պատրաստութեան՝ ըմբռնելու համար մեր տնտեսական քաղաքականութեան ընդհանուր սկզբունքները, դարգացման ներկա ետապում արդեն ստեղծված կլինի այն գլխավոր նախադրյալը, վոր անհրաժեշտ է մեր քաղաքականութեան առանձին բնագավառներին անցնելու համար: Այս դեպքում մենք գործ ունենք սոցիալիստական շինարարութեան սկզբունքները կոնկրետ կիրարկման պրոցեսի հետ՝ ժողովրդական տնտեսութեան տարբեր ճյուղերի նկատմամբ: Այս դեպքում հատուկ թեորետիքական խնդիրներ չեն ծագում, քանի վոր հիմնական թեորետիքական դրույթները արդեն տրված են կուրսի առաջին մասում:

Անհրաժեշտ է մտանշնել միայն, վոր սոցիալիստական շինարարութեանը ժողովրդական տնտեսութեան առանձին ճյուղերում չի կարող և չպետք է ուսումնասիրվի մեկուսացած (ИЗОЛИРОВАНЫМ) ձևով: Անհրաժեշտ է միշտ այս կամ այն ճյուղի ուսումնասիրութեան ընթացքում չհարել ավյալ նյութը սոցիալիստական շինարարութեան ընդհանուր խնդիրներին: Վոչ մի վարկյան չպետի վրիպի մեր տեսութեան դասակարգմանը ժողովրդական տնտեսութեան միասնութեան և սոցիալիստական շինարարութեան միասնութեան փաստը:

Տնտեսական քաղաքականութեան ուսումնասիրութեանը ժողովրդական տնտեսութեան առանձին ճյուղերում սկսվում է արդյունաբերութեանը, քանի վոր արդյունաբերութեանը հանդիսանում է ժողովրդական տնտեսութեան առաջնորդող ճյուղը և սոցիալիստական շինարարութեան գլխավոր մատերյալ աղբակը:

Բնական է, վոր առանց ուսումնասիրելու արդյունաբերութեան պրոբլեմները, վորը (արդյունաբերութեանը) հանդիսանում է սոցիալիստական ինդուստրացման և դյուզատնտեսութեան վերականուցման մատերիալ բաղան, անհնար է անցնել դյուզատնտեսութեան բնագավառում ապրիոյ քաղաքականութեան:

Վեցերորդ նյութը՝ արդյունաբերութեան մասին, բաժանվում է հետևյալ յենթաթեմաների 1. Պետական արդյունաբերութեան կազմակերպումը 2. Կապիտալիստական, սկոկապիտալիստական և մանր անասնադորձական արդյունաբերութեան 3. Ռացիոնալացում և ինդուստրիալ ինքնագնաց պրոբլեմը և 4. Հիմնական ներդրումներ և շինարարութեան 5. Վերահիշյալ շորս խնդիրները ՆԵՊ-ի նոր և վերջին ետապում:

խնդիրները ՆԵՊ-ի նոր և վերջին ետապում:

Իր ներքին բովանդակութեամբ այս թեմային հարակցում է անմիջականորեն մեր քաղաքականութեանը աշխատանքի բնագավառում:

Յոթերորդ թեման՝ հետևյալ յենթաթեմաներով՝ 1. Բանվորական ուժի և տնտեսական շինարարութեան, կազմերի վերարտադրութեան պրոբլեմը. 2. Աշխատավարձի և աշխատանքի պայմանների կարգավորման պրոբլեմը 3. Գործադրկութեան պրոբլեմը և նրա լուծումը ՆԵՊ-ի նոր և վերջին ետապում: 4) Աշխատանքի սոցիալիստական մեթոդները և նրանց կիրարկման պրակտիկան մեր ապրած ետապում:

Ութերորդ նյութը գյուղատնտեսական քաղաքականութեան մասին՝ բաժանվում է հետևյալ յենթաթեմաների՝ 1. Դասակարգելը և դասակարգային պայքարը խորհրդային դյուզում 2. Գյուղատնտեսութեան ինդուստրացումը և վերականուցումը 3. Գյուղատնտեսութեան հանրայնացումը:

Իններորդ նյութը՝ մեր քաղաքականութեանը առևտրի բնագավառում՝ հետևյալ յենթաթեմաներով՝ 1. Պետական, կոոպերատիվ և մասնավոր առևտուր: 2. Շուկայի և գների կարգավորման պրոբլեմը 3. Արտաքին առևտուր 4. Առվետուր և փոխանակային կապերի հարցերը նոր ետապում:

Տասերորդ նյութը՝ ֆինանսական քաղաքականութեանը՝ հետևյալ յենթաթեմաներով՝ 1. Դրամական շրջանառութեան. 2. Վարկ և վարկային քաղաքականութեան 3. Բյուջետային և հարկային քաղաքականութեան 4. Ֆինանսները նոր ետապում:

Յեզ վերջապես տասնըմեկերորդ նյութը՝ յերկու սիտեմաների պայքարի եյութեանը և առանձնահատկութեանները նոր ետապում (ԽՍՀՄ և կապիտալիստական յերկրներ):

Այս համատու նախարանին հետևում է մեր կոնկրետ և լրիվ ծրագիրը, վորը հատուտված է Լուսավորութեան ժողովրդական կոմիտեի առև՝ Ուսումնա-Մեթոդական սեկտորի կողմից:

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

1. Մարխան և Ենգելսը անցման շրջանի տնտեսաբայան և տնտեսական ֆազաֆալստուբայան մասին:

Պրոլետարիատի զիկտատուբան, իբրև սոցիալիստական վերա- կասուցման հիմնական նախապայմանը և ղենքը: Պրոլետարիատի կողմից ժողովրդական տնտեսութայան հիմնական իշխող բարձունքնե- րի նվաճումը: Արտադրողական ուժերի աճումը սոցիալիստական հի- մունքներով: Կապիտալիստական տարրերի վանումն ու արմատախիչ անելը: Գյուղացիական տնտեսութայունների համայնացման ուղիները: Սոցիալիզմ և կոմմունիզմ:

ՊԵՏՄԵԿԱՆ ԱԿՆՅՐԿ.

II. Խորհրդային տնտեսաբայան և տնտեսական ֆազաֆալստու- քայան զարգացման՝ Հոկտեմբերայան հեղափոխութայունից մինչեղ նեպին անցնելը:

ա) Հոկտեմբերի նախորդելին կուսակցութայան կողմից նախագծ- ված տնտեսական քաղաքականութայան ծրագիրը: Այդ ծրագրի կասյն անցման շրջանի վերաբերյալ ՄԱՐՔՍԻ ՅԵՎ ԵՆԳԵԼՍԻ ընդհանուր ուսմունքի հետ՝ համապատասխանեցված 1917 թ. կոնկրետ պայման- ներին: Մեր հեղափոխութայան հաղթանակի պատճառները և միջազգա- յին բնույթը:

բ) Խորհրդային իշխանութայան տնտեսական քաղաքականութայունն առաջին շրջանում (1917-18 թ.): Բանխոր դասակարգը և գյուղացի- ութայունը Հոկտեմբերայան հեղափոխութայան շրջանում: Միջակ գյու- ղացիութայան շեղագուցումը և հողի վերաբերյալ ղեկերտը: Բանվորա- կան հակուցութայուն: Բանկերի և արդյունարերութայան ազգայնացումը: «Չախ» կոմմունիստների սխալները պետ. կապիտալիզմի խնդիրների վերաբերյալ: Խորհրդային տնտեսութայան ստուբկուտուբան ըստ ԼԵՆԻՆԻ վերլուծութայան (պետ-կապիտալիզմի միջոցով մի քայլ ստաջ ղե- պի սոցիալիզմ):

գ) Ռազմական կոմմունիզմ: Ռազմական կոմմունիզմին անցնելու պատճառները: Դասակարգային ուժերի փոխհարաբերութայունը: Ռազմական կոմմունիզմի շրջանի տնտեսական ձեռնարկումների սխա-

տներ: Ռազմական կոմմունիզմն իբրև պատերազմի և ավերածութայան հետևանքով հարկադրված քաղաքականութայուն, իբրև նախանջ ՄԱՐՔՍ-ի, ԵՆԳԵԼՍԻ և ԼԵՆԻՆԻ կողմից անցման շրջանի տնտեսու- թայան վերաբերյալ նախատեսված ղծից: Սխալ և՞ ր արդյոք սազմա- կան կոմմունիզմի քաղաքականութայունը, թե վո՞չ: Լենինը՝ ռազմական կոմմունիզմի մասին:

դ) Անցումն ԵՆԳ-ին: Անցման պատճառները: Դասակարգային ու- ժերի փոխհարաբերութայունը քաղաքացիական կուլիների վերջում: ԵՆԳ-ի անցման մեջ յեղած նախանջի երեմենտները:

Տնտեսական հարաբերութայունների այն սխառմը, վորը ստեղծվեց ԵՆԳ-ին անցնելու հետևանքով (10-րդ, 11-րդ, և 12-րդ համազու- մարներ): ԵՆԳ-ի միջազգային բնույթը: Ռազմական կոմմունիզմն իբրև բացառութայուն, իսկ ԵՆԳ-ն իբրև կանոն բոլոր յերկրներին հա- մար: Լենինը՝ նեպի մասին:

III. Խորհրդային տնտեսաբայան տեսական վերլուծութայունը՝ իբրև կադիստալիզմից ղեպի սոցիալիզմ տառնոջ անցման շրջանի տնտեսակարգի:

ա) ԽՍՀՄ-ի տնտեսութայան հինգ տնտեսաձեերը (ուկրալե- րը): Այդ ձեվերից յուբաքանչյուրի վերլուծումը, յուբաքանչյուրի ղերը և փոխհարաբերութայունը մյուս ձեվերի հետ:

բ) ԽՍՀՄ-ի տնտեսութայան մինչ կապիտալիստական ձեվերը, նրանց առանձնահատկութայունները և գանազանութայունը կապիտա- լիստական ձեվերից: Պարզ սպրանքային տնտեսութայան սոցիալ-տրն- տեսական բնույթը և նրա զարգացման հետանկարները, ըստ տրոց- կիզմի ղնահատուբայան: Պրոլետարական ղիկտատուբայի պայման- ներում սարգ սպրանքային տնտեսութայան զարգացման յերկու տեև- ղենցների գոյութայունը և պայքարը նրանց միջեղ: «Ինքնահոս»-ի և հալասարակչութայան թեորիաները: Պարզ սպրանքային տնտեսու- թայան վոչ կապիտալիստական զարգացման հնարախորութայունը՝ նրան վերախախտող պրոլետարական պետութայան սոցիալիստական տնտե- սութայան ղեկավարութայամը:

գ) Կապիտալիստական տարրեր: Մասնավոր և պետական կապի- տալիզմ, նրանց նմանութայունը և տարբերութայունը: Այդ ձեվերի գո- յութայան պատճառները: Այդ տարրերի ղերը ժողովրդական տնտեսու- թայան մեջ: ԽՍՀՄ տնտեսութայան մեջ սոցիալիստական և կապիտա- լիստական պայքարի ձեերն ու բնույթը:

դ) Սոցիալիստական տարրեր: Հետեվողական սոցիալիստական ախլի ձեռնարկները արտադրական հարաբերութայունների կյությու-

ներ: Մեր պետական ձեռնարկութիւնները բնույթի վերաբերյալ «նոր սոցիալիստի» տեսակետների քննադատութիւնը (14-րդ համագումար): Չիջումների «թերթի» քննադատութիւնը ԽՍՀՄ-ի կոոպերացիայի սոցիալական բնույթը: ԽՍՀՄ-ի անտեսութիւն մեջ սոցիալիստական տարրերի հեղեմոն դերը:

յե) ԽՍՀՄ-անտեսութիւնն իբրև կապիտալիզմից դեպի սոցիալիզմ տանող անցման շրջան: Նեպի քննադատութիւնը: Անցման շրջանն աջ ոպորտունիստական ըմբռնումը: ԽՍՀՄ-ի անտեսակարգի և շարժիչ ուժերի վերլուծութիւնից բխող սոցիալիստական տրանսֆորմացիայի հիմնական դիժը: Դասակարգային պայքարն անցման շրջանում, նրա անտեսական արձատները և արտահայտութիւն ձևերն անցման շրջանի տարրեր ետապներում: ԽՍՀՄ-իում գոյութիւն ունեցող դասակարգային պայքարի աջ ոպորտունիստական և «ձախ» արոյցիստական ըմբռնումը: Խորհրդ. եկոնոմիկայի գնահատականութիւնն յստ բուրժուական անտեսագետների: Ինչու անցման շրջանի անտեսութիւնը չի կարելի իբրև անտեսական Փորմացիա, սովորական ըմբռնումով:

զ) Սոցիալիզմի հաղթական կառուցման հնարավորութիւնը ԽՍՀՄ-ում Այդ հարցն իբրև հեղափոխութիւն զարգացման հիմնական հարց: Տրոյկիզմը և Լենինիզմը մեր հեղափոխութիւն շարժիչ ուժերի և զարգացման հեռանկարները վերաբերյալ: ԽՍՀՄ-ում սոցիալիզմի հաղթանակի հնարավորութիւնն ինդրի էյութիւնը: Աջերի և «ձախ» երբ միացման կեան այս խնդրում: ԽՍՀՄ-ում սոցիալիզմի կառուցումը և միջազգային հեղափոխութիւնը: Ինչու զարգացման տվյալ ետապում անտեսական քաղաքականութիւնն Լենինյան սկզբունքները իրականացման դարձում գլխավոր վտանգը համարվում է աջ թեքումը: Կապիտալիզմի անհասարակ զարգացումը և մի յերկրում սոցիալիզմի հաղթանակի հնարավորութիւնը: Ներքին և արտաքին կարգի հակասութիւններ, դրանց վերացման ուղիները: Սոցիալիզմի հաղթանակը մի յերկրում և նրա վերջնական հաղթանակը միջազգային մասշտաբով:

ե) Այլադանրա-կապիտալիստական անտեսութիւնն հիմնական կատեգորիաները: Խորհրդային եկոնոմիկայի պայմաններում նրանց ձեւափոխութիւնը և արձատարիլ անելու Լենինյան ըմբռնումը:

բ) Նեպի-նոր և վերջին ետապի համառոտ վերլուծութիւնը: Նոր ետապի էյութիւնը և բնութագիրը: Անցման շրջանի ինդիկը նոր ետապում: Անցում սոցիալիզմի շրջանին: Հնգամյակը և սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցման ավարտումը:

IV. ԽՍՀՄ-ի անտեսութիւն կարգավորիչի և հավասարակշռութիւնն պրոբլեմը.

ա) Աշխատանքային ծախսումների որեւէք և նրա արտահայտու-

թիւնն ձեւը ազրանքա-կապիտալիստական անտեսութիւնն պայմաններում: Արժեքի որեւէքի անեյացումն անցման շրջանում: Տարեբայութիւնն և պրանի պայքարը խորհրդային անտեսութիւնն մեջ: Պրոբրաթենսկու տեսութիւնը՝ յերկու կարգավորիչների և սոցիալիստական նախնական կուտակման վերաբերյալ ու դրա քննադատութիւնը: Յերկ-մի-ասնական կարգավորիչի տեսութիւնը: Ընկ. Բուխարինի ընդհանուր ունիվերսալ (բոլոր ժամանակները համար) կարգավորիչի տեսութիւնն ու դրա քննադատութիւնը: Պրանը վորպես ԽՍՀՄ-ի տրեստեսութիւն կարգավորիչը: Տարեբային երկմեանների ազդեցութիւնը պրանավորման վրա և պայքարը նրա դեմ: ԽՍՀՄ-ում մատերիալ տեխնիկական բաղաչի ու սոցիալիստական արտադրական հարարութիւնները ընդլայնում վերարտադրութիւնն պայմանները: Հալառարակչութիւնն և ճգնաժամերի պրոբլեմը Խորհրդային անտեսութիւնն մեջ: «Շարժական հալառարակչութիւնն» մեխանիստական տեսութիւնը: Արտադրութիւնն և կուտակման վորհարարութիւնն պրոբլեմը: Պրոբարական դիկատուրայի ժամանակաշրջանում պրանավորման պրոբլեմի տեսական հիմունքները:

բ) Պրանավորում, կարգավորում, կառավարում, և նրանց որդանները: Ժողովրդական անտեսութիւնն պրանավորումն ամբողջապես վերցրած:

Պրանավորման տարրեր մեթոդները՝ եքսպորտային գնահատումների մեթոդ, դինամիկական գործակիցները մեթոդ, ճարտարապետական նախագծումների մեթոդ:

Հանդիսական պրան և այլն:

գ) Հնգամյա Պրան: Հնգամյակը կազմելու մեթոդը իման և պրանավորման ընդհանուր մեթոդը իման: Պրոզնոզի և գերեկալիստիկան պրոբլեմը: Պայքարը յերկու Փրոնտում (դիկտուր վտանգ համարելով յերկու ետապում աջը) իբրև նախապայման մեր պրանների կատարման:

Պրաններ կազմելու մեթոդը իման աջ ոպորտունիստների և բուրժուական անտեսագետների մոտ: Ինդուստրացման և հանրայնացման ցուցանիշները: Զարգացման տեմպերը և պատճառները: Ինչու ԽՍՀՄ-ի զարգացման տեմպերն ավելի բարձր են կապիտալիստական յերկրների համեմատութիւնը:

Ռոցիոնալացման և վերակառուցման ցուցանիշները: Գների շարժումը:

Մասսաների նյութական, կուլտուրական և կենցաղային պայմանների բարելավումները:

Մնդրկավիան իբրև միասնական տնտեսական սայրն: Հայաստանի հնգամյա պլանի համառոտ բնութագրությունը:

«սայրն: Հայաստանի հնգամյա պլանի համառոտ բնութագրությունը:

բ) Տեղաբերի պրոբլեմը ԽՍՀՄ-ում: Ժողովրդա-տնտեսական բաշխանի պրոբլեմը: Գնեերալ պլանը: Պերեսպեկտիվ պլան: Մոտոգիշթվերը: Ռեզերվների պրոբլեմը:

յե) Տրոցկիզմն ինդուստրացման խնդրի վերաբերյալ, մինչ վեյսակառուցման շրջանը, և վերակառուցման շրջանին անցնելուց հետո: Բուրժուական և մանր բուրժուական տնտեսագետներ: ՄՂ թեքումը մեր անտեսական դարգացման տեմպերի ու բովանդակության մասին: ՄՂ-«ձախ» բրոկը 16-րդ համադումարից հետո-նույն խնդրի վերաբերյալ:

V. Նոր տնտեսական ֆազիսի արտադրությունը և նրա զարգացման հտապները

ա) Մրտադրողական ուժերի սոցիալիստական դարգացումը և հանրայնացումը, դրան դուզընթաց աշխատավորական մասսաների բարեկեցության աճումը՝ (այս բուրը պրոլետարական և դյուզացիության հիմնական մասսաների դաշինքի հիման վրա), իբրև սոցիալիստական շինարարության հիմնական բովանդակություն:

բ) Ինդուստրացումը, նրա եյությունն ու նշանակությունը: Մրդյունարերությունն իբրև գերակշուղ և հեղեմոն ճյուղ ու ԽՍՀՄ ինդուստրացման մատերյալ տեխնիկական բաղա:

գ) Վերականգման շրջանում ապրանքա-շրջանառության դերը՝ արտադրողական ուժերի դարգացման և դյուզացիական տնտեսություններին սոցիալիստական սեկտորի ազդեցության ներքո ներգրս-վելու դործում: Ապրանքա-շրջանառության դարգացումը, վորպես նախապայման և հող կապիտալիստական հարաբերությունների աճման համար: Սոցիալիստական և կապիտալիստական հարաբերությունների պայքարն ապրանքա-շրջանառության մեջ: «ՈՎ ՈՒՄԻ» խնդրի գրված բը 16-րդ համադումարի վորտըմներում և դրանից առաջ: «ՈՎ աժի» վերջնական լուծումը հողուտ սոցիալիզմի: Սոցիալիզմի պատվանդանի կատուցման ավարտումը հնգամյկի յերբորդ տարում և «ոժ աժի» խնդրի լուծումը նայե դյուզատնտեսության մեջ:

դ) Լենինի կոոպերատիվ պլանը: Կոոպերացիան իբրև դյուզացիական տնտեսություններին սոցիալիստական սեկտորի ազդեցության տակ առնելու և հանրայնացնելու հիմնական ձեղ: Գյուզատնտեսու-

թյան ինդուստրացումը իբրև անհրաժեշտ նախապայման դյուզատընտեսության համայնացման համար: Կոոպերացիայի ուղին-փոխտնտեսության, պրոցեսաների հանրայնացումից դեպի արտադրության հանրայնացում: Լենինի կոոպերատիվ պլանն աջերի լուսաբանությամը:

յե) ՆեՊ-ի գնահատությունը բուրժուազիայի (Ուստրիալուդ-հանդրասեվչինա), սոցիալ-դեմոկրատիայի, աջերի և տրոցկիստեների կողմից:

ՆեՊ-ի գնահատության խնդրում աջերի և կոնդրատեվականների տեսակետների դուզադիպությունը:

զ) Վերականգման շրջան: Մրտադրության և ապրանքա-շրջանառության աճումը մասնավոր կապիտալի աճմանը դուզընթաց: Ապրանքները իրացման (վաճառման) 1923 թ. ձգնաժամը: Պետության և կոոպերացիայի կողմից մասնավոր կապիտալի վերա արշալիտուսեղբնավորությունը: Դրամական ուժորմը:

Մրդյունարերության արագ աճումը: Գյուզատնտեսության և արդյունարերության փոխհարաբերության պրոբլեմը՝ վերականգման պրոցեսում:

Գների բաղաբարկանությունը: Վերականգման պրոցեսը, իբրև գրիսալորապես շրջանառու կապիտալի կուտակման պրոցես: Տեխնիկական վերակառուցման մոմենտներ՝ վերականգման շրջանում: Վերականգման շրջանի վերջում յերեվան յեկած ժողովրդական տնտեսության դիսարադորցիան:

ե) Հիմնական կապիտալի լայնացման անհրաժեշտությունը: Վերակառուցման և ինդուստրացման շրջանին անցնելու հետ կապված դրվ-վարությունները: Ռացիոնալացում: Գյուզադատնտեսության և արդ-բերության փոխհարաբերության պրոբլեմը վերակառուցման շրջանում: Ինդուստրացման արագ տեմպերի անհրաժեշտությունը: Թեթև և ծանր արդյունարերության փոխհարաբերությունները: 16-րդ համադումարի վորտըմները թեթև ինդուստրիային դորկ տալու վերաբերյալ: Անցում գեղի դյուզացիական տնտեսությունների լայն արտադրական կոոպերացման և պետ-սոցիալիստական խոշոր տնտեսությունների (սովխոպ-ների) շինարարության: Վերակառուցման շրջանում դասակարգային պայքարի սրման պատճառները: Հարձակում (արշալ) ամբողջ ճակատով: Համատարած կոլեկտիվացում, դրա տնտեսական հիմունքները և դրա հիման վրա կուլակության, վորպես դատարարի, վերացումը:

VІ. Մեր քաղաքականությունն արդյունաբերության բնագավառում

ա) Պետ-արդյունաբերության կազմակերպումը: Կազմակերպման ձևը, տեսակը՝ համապատասխանող պետ-արդյունաբերության հրամանատարական զերքերի պահպանմանը և արդյունաբերության մեջ սոցիալիստ. շինարարության առաջընթաց շարժմանը:

Տնտեսական և առևտրական հաշիվաբ. Պլանավորման և կարգավորման կենտրոնացումն ու կառավարման սպակենտրոնացումը: ԺՏԳՅ, նրա կառուցվածքը:

ԺՏԳՅ-ի փոխհարաբերությունները միավորությունների և ձևանա կությունների հետ: Պետ-արդյունաբերության կազմակերպչական խրոնիկները գերվածքը՝ վերականգման, վերակառուցման շրջանում և ՆԵՊ-ի նոր ու վերջին ետապում:

բ) Կապիտալիստական և տնայնագործական արդյունաբերություն, նրանցից յուրաքանչյուրի տեսակարար կշիռը՝ վերականգման, վերակառուցման շրջանում և նոր ետապում: Տնայնագործական արդյունաբերությունը և նրա կարգավորումը:

Տնայնա-արհեստագործական կոոպերացիա.

գ) Ինքնարժեքի պրոբլեմն իրրև արդյունաբերության կենտրոնական պրոբլեմ:

Արդյունաբերական արտադրանքի ինքնարժեքի շարժման վերլուծություններում հիմնական տարրերի: Ինքնարժեքի շարժումը վերականգման շրջանում և նոր ետապում: Ռացիոնալացման հիմնական դժերը:

Սոցիալիստական և կապիտալիստական ռացիոնալացում: Սոցիալիստական ռացիոնալացման նվաճումներն ու դժվարությունները: Ռացիոնալացումը և 7-ժամյա բանվորական օրը: Տրոցկիստների վերաբերմունքը ռացիոնալացման խնդրին:

դ) Սոցիալիստական կուտակումն արդյունաբերության մեջ և հիմնական շինարարություն: Պետ-արդյունաբերության հիմնական կապիտալի շարժումը:

Ամօրտեղացիայի պրոբլեմը: Սոցիալիստական կուտակման, ինդուստրացման և ընդլայնած վերարտադրության աղբյուրները: Ծահույթը և գները քաղաքականությունը: Բյուջետային ֆինանսավորում և արդյունաբերության բանկային վարկավորում: Յերկարատև վարկի կազմակերպումը: Հիմնական շինարարությունը և նրա ուղղությունը: Երևարարություն հիմնական ռեյեկտիվները:

Հիմնական շինարարության կազմակերպչական թերություններն ու բացերը:

Երևարարության էականացման խնդիրն ու նրա նշանակությունը: Հիմնական ծախսումների եֆեկտավորության պրոբլեմը: Ելեկտրոֆիկա-

ցիան: Տրանսպորտի բնագավառում կատարվող հիմնական շինարարություն: Վառելիքի, հում նյութի խնդիրը: ՆԵՊ-ի նոր ետապը և մեր քաղաքականությունը շինարարության ու կենցաղի բնագավառում:

VІІІ. Մեր քաղաքականությունը աշխատանքի բնագավառում

ա) Արդյունաբերության վերակառուցումը և բանվորական ուժի վերարտադրության պրոբլեմը: Փոփոխություններ բանվոր դասակարգի կազմի մեջ:

Պրոֆմիությունները և արտագրության կազմակերպումը: Պրոֆմիությունների խնդիրները նոր ետապում: Պրոֆմիությունների հին սպորտունիտտական ղեկավարության սխալները: Մասսաներին սոցիալիստական շինարարության գործի մեջ ներգրավելու նոր մեթոդները: Սոց-մրցում, հարվածայնություն, հանդիպական արդֆինայլան, հասարակական բուքսի և այլն: Կադերի պրոբլեմը վերակառուցման շրջանում և նոր ետապում:

բ) Աշխատավարձի քաղաքականության հիմնական սկզբունքներն ու էությունը: Աշխատավարձը և աշխատանքի արտադրողականությունը: Աշխատավարձի գինամիկայի վերլուծությունը: Աշխատավարձի ձևերը: Աշխատավարձը և ռացիոնալացումը: Աշխատավարձի խնդիրն աջերի և տրոցկիստները լուսաբանությունը:

Մեր նվաճումները ռեալ աշխատավարձի բարձրացման սապարիզում:

Աջ-«ձախ» բռնիք ռեալ աշխատավարձի մասին: Աշխատավարձի անձան ղինամիկան ըստ հնդամյա պլանի: ԽՍՀՄ-ում աշխատավարձի շարժման համեմատությունը կարևորագույն կապիտալիստական յերկրների աշխատավարձի հետ: Աշխատանքի պաշտպանության և սոցիալական ապահովագրության հիմունքները: Բանվորական բնակարանների և նոր սոցիալիստական քաղաքների շինարարությունը:

գ) Գործազրկության պրոբլեմը: ԽՍՀՄ-ի գործազրկության առանձնահատկությունները՝ համեմատած կապիտալիստական յերկրների հետ: Ազրարային գերբնակչությունը և նրա պատճառները: Գործազրկությունը վերականգման և վերակառուցման շրջաններում: Նոր ետապում գործազրկության լիկվիդացիան և նրա սոցիալ-տնտեսական հիմունքները:

VІІІ. Մեր քաղաքականությունը գյուղատնտեսության բնագավառում

ա) Գյուղատնտեսության բնագավառում տարվելիք քաղաքականություն հիմնական խնդիրները՝ փորձը լրջում և կապիտալիստական շինարարության ընդհանուր խնդիրները և ՆԵՊ-ի շրջանում գյուղատնտես-

15-1049

տութեան պարզացման արդյունքներէն: Գյուղատնտեսութեանն իբրև սոցիալիստական շինարարութեան կարևորագույն ֆրոնտ, իբրև ինքուստրացման հումուլթի բազա և իբրև ժողովրդական տնտեսութեան սմե-նաքիչ հանրայնացված ճյուղ: Կուսակցութեան 16-րդ կոնֆերանսը գյուղատնտեսութեան զարգացման հետ մեալու պատճառներէ և այդ պատճառներէ վերացման մասին: Դասակարգերը և դասակարգային պայքարը խորհրդային գյուղում:

Գյուղի շերտավորումը մինչ հեղափոխութեանը և ԽՍՀՄ-ի պայ-մաններում:

Շերտավորման պատճառները ՆԵՊ-ի պայմաններում: ԽՍՀՄ-ում գյուղացիութեան շերտավորման առանձնահատկութիւնները: Կապալը, վարձու աշխատանքը և շերտավորումը: Շահագործման ձևերը դժու-րում: Կոլխոզ-շինարարութեանը և շերտավորման պրոբլեմը: Մեր կու-սակցութեան քաղաքականութեանը գյուղացիութեան տարբեր շերտերի նկատմամբ: Գյուղում դասակարգային պայքարի սրման պատճառները: 14 և 15-րդ համագումարի միջև ընկած ժամանակամիջոցը: 15-րդ հա-մագումարի, հետագա պլենումների և 16-րդ կուս. կոնֆերանսի վերո-շունքը կապիտալիստական ելեմենտների վրա արագընթաց արշավի, գյուղում կապիտալիստական տարրերի սահմանափակման և վանման քա-ղաքականութեանից, համաառարած կոլեկտիվացման հիման վրա կուլա-կութեանը, վորպես դասակարգի, վերացման քաղաքականութեանն անց-նելու մասին: Կուլակութեան, վորպես դասակարգի, վերացման տնտ-եսական և քաղաքական նախադրյալները:

Գյուղի շերտավորման վերաբերյալ տրոցիկիստական պլանֆորման: Հակամիջակային կիսա-տրոցիկիստական խոտորումներ կոլխոզարթման ընթացքում և նրանց վնասակար ելուցիւնը: Աջ թեքումը և «սոցիալիզ-մի մեջ կուլակի խազող ներածելու» թեորիան, ինքնահոսի գրույթ և կոլեկտիվացման ուղորտունիստական մոտեցում: 16-րդ համագումարը՝ գյուղը դեպի սոցիալիզմ տանող հիմնական ուղիները մասին: Ապրանքա-փոխանակութեան և արտադրական դաշինքի խնդիրների արաահայտու-թեանը 16-րդ կուս. համագումարի վորոշումների մեջ:

բ) Գյուղատնտեսութեան ինքուստրացումը և վերակառուցումը: Իերքի, աշխատանքի արտադրողականութեան և սպրանքայնացման բարձրացումը գյուղատնտեսութեան մեջ: Ինտենսիֆիկացիա և տեխ-նիկական կուլտուրաների աճումը: Հացահատիկային պրոբլեմը: Գյու-ղատնտեսութեան միջերջների գների քաղաքականութեանը, իբրև գյու-ղացիական տնտեսութեան վրա մասսայական ներգործութեան ֆուկտոր: Հողաշինարարութեանը և հող-ոգտագործման կարգավորումը:

Մասսայական ագրո-կուլտուրական ձեռնարկումներ: Մեքենա-մատա-հացարում, արակտորացում և արակտորային կալոններ: Մեքենատրակ-տաքային կայաններ: Կոնտրակտացիա:

Պարհրդային տնտեսութեաններէ դերը հացահատիկային արտադր-րանքի բարձրացման գործում և իբրև ֆակտոր գյուղատնտեսութեան տեխնիկական հեղափոխութեան: Մնասնապահութեան պրոբլեմը: Գյու-ղատնտեսութեան ելեկտրոֆիկացիան: Գյուղատնտեսական արդյունա-րեքութեան զարգացումը: Գյուղատնտեսութեան հեռանկարային զարգա-ցումն ըստ հնգամյա պլանի:

գ) Գյուղատնտեսութեան համայնացումը: Կոլեկտիվ և խորհրդային տնտեսութեաններ: Մանր և մանրագույն գյուղացիական աշխատավո-րական տնտեսութեաններէ արտադրական կոոպերացման անհրաժեշտու-թեանը: Գյուղատնտեսական արտելը վորպես կոլտնտեսութեան հիմնա-կան ձև՝ ներկա ետապում: Հանրայնացման զարգացման աստիճանի պայմանավորվածութեանը տվյալ շրջանի տնտեսական զարգացման և կուլա-կենցաղային առանձնահատկութեաններէն: Կոլեկտիվացումն ադ-դային վորքամասնութեան շրջաններում: Կոլխոզների և սովխոզների սո-ցիալիստական ելուցիւնը, նրանց զանազանութեանը: Արտադրողականու-թեան համեմատութեանն անհատական և կոլեկտիվ տնտեսութեաննե-րում: Կուս. 15-րդ համագումարը և անցում դեպի լայն կոլեկտիվա-ցում: «Չարս» խոտորումները կոլտնտարթման մեջ: Կոլտնտեսութեան-ների տեսակներն ըստ միջոցների համայնացման աստիճանի: Հողոգտա-գործական ընկերութեաններ, արտելներ, կոմունաներ:

Պարհրդային տնտեսութեանների դերը գյուղի կոլեկտիվացման գործում: Հացահատիկային և անասնապահական խոշորագույն խորհրդ-տնտեսութեաններ (գիգանտ սովխոզներ): Կոնտրակտացիայի դերը: Հա-մաառարած կոլեկտիվացումը և նրա հիման վրա կուլակութեան, վորպես դասակարգի, լիկվիդացիան: Գյուղացիական պրոլետարիատի և կիտա-պրոլետարիատի կազմակերպման ձևերը: Պրոլետարիատի հենարանը և գաշնակցի պրոբլեմը կոլեկտիվ տնտեսութեաններում: Կոլտնտեսու-թեանները և հացամթերումները: Կոլտնտարթման մեջ յերկու ֆրոն-տում պայքարելու անհրաժեշտութեանը՝ գլխավոր վտանգ համարելով ալ վտանգը: Կոլտնտշինարարութեան ոժանդակութեան և սզնութեան պետութեան կողմից: Գյուղատնտեսական հնգամյակի համառոտ բնու-թեալը:

IX. Մեր փալափակամուրթյունը անվտրի բնագավառում:

ա) Պետական կոոպերատիվ և մասնավոր առևտուր, նրանց գոր-ծունեյութեան շրջանակները: Սպառ-կոոպերացիան և նրա նվաճումնե-

բը: Սպառ-կոտպերացիան և բանխորական մատակարարումը: Սպառ-կոտպերացիան և աշխատավորութեան ղեկավարող անալ աշխատավարձի բարձրացման խնդիրը:

բ) Շուկայի և գների կարգավորումը՝ 1) արդյունաբերական ապրանքների շուկայի կարգավորումը. ապրանքային մասսաների շարժման կարգավորումը. գների կարգավորումը. առևտրի ռացիոնալացում. հիմնական շինարարութեան առևտրի բնադավառում: Աջերի և արոցկիտաների դիրքը գների քաղաքականութեան նկատմամբ: 2) Գյուղատնտեսական ապրանքների շուկայի գների կարգավորումը, հացամթերումները, նրանց խնդիրները և նրանց կիրառման մեթոդները: Հացամթերման գովաբանությունների և նրա պատճառների վերլուծությունը: Հացամթերումները և դասակարգային պայքարը դյուրում: Մթերման գների քաղաքականությունը: Մյուս գյուղատնտեսական ապրանքների մթերումը: Գյուղատնտեսական ապրանքների սպառման շուկայի կարգավորումը:

գ) Արտաքին առևտուր. — Արտաքին առևտրի ֆունկցիաները սոցիալիստական շինարարութեան ընթացքում: Արտաքին առևտրի մենաշնորհը, նրա նշանակությունը և կազմակերպումը: Արտաքին առևտուրը և յերկրի ինդուստրացումը: Տրոցկին արտաքին առևտրի նկատմամբ: Արտաձման և ներմուծման (եքսպորտ-իմպորտ) կազմությունը վերլուծությունը: Աջերը մեր եքսպորտի և իմպորտի մասին:

Առևտրական բալանս: Ոտարերկրյա վարկերն արտաքին առևտրի մեջ:

դ) Առևտուրը նոր ետապում: Փոխանակային կապերի բնույթը նոր ետապում: Գյուղատնտեսական ապրանքների գների սխառնում: Առևտրական ապարատի վերակառուցումը: Արտաքին առևտուրը նոր ետապում: Խորհրդային «գեմպլինգի» մասին:

X. Մեր քաղաքականությունը փրանսների բնագավառում:

ա) Իրամական շրջանառությունը և նրա կարգավորումը: Վալյուտայի անկումը պատերազմի ընթացքում և ՆԵՊ-ի ստալին տարիներին: Իրամական ռեֆորմի նախապատրաստումը և կիրառումը: Վալյուտային պրոբլեմը: Վարկային եմիսիայի սահմանները վերականգման և վերակառուցման շրջանում: Ինդուստրացումը և դրամական շրջանառությունը կարգավորումը:

բ) Վարկ և վարկային քաղաքականություն: Վարկի ֆունկցիան սոցիալիստական շինարարության պրոցեսում: ԽՍՀՄ-ի բանկային վարկի սխառնումը մինչև 1929 թ.: Վարկային սխառնումի աճումն ու նրա կազմակերպչական պրոբլեմը վերականգման և վերակառուցման շրջանում:

Ֆերկարատե վարկի կազմակերպումը: Մասնավոր դրամական շուկայի կարգավորումը վերականգման և վերակառուցման շրջանում:

Պետական փոխառություններ, նրա նշանակությունը և աճումը: Պետական դրամարկներ:

գ) Բյուջե և հարկային քաղաքականություն: Բյուջեյի եյությունն ու ֆունկցիան սոցիալիստական շինարարության մեջ: Բյուջեյի կառուցման դինամիկան: Հարկային և վոչ հարկային յեկամոտների հարաբերությունը: Ուղղակի և անուղղակի հարկեր:

Մեր հարկերի բնույթը: Հարկային քաղաքականությունը վորպես դասակարգային հարաբերությունների կարգավորման և արտադրողական ուժերի զարգացման գննք: Մախսային բյուջեյի կառուցումը: Տեղական բյուջեյի հիմնական խնդիրները:

դ) Ֆինանսական քաղաքականությունը նոր ետապում: Իրամական շրջանառության կարգավորումը: Ռեզերվի պրոբլեմը: Վարկային սխառնումի վերակառուցումը:

Վարկային ռեֆորմը և նրա նշանակությունը: Ֆերկարատե վարկ: Անդրամային հաշվառք: Պետական փոխառությունները նոր ետապում: Ֆինանսական և հարկային սխառնումների պարզեցումը: Բյուջեյի աճումը և նրա նշանակությունը նոր ետապում: Բյուջե և միասնական ֆինանսական պլան: Վարկի պլանավորում:

XI. Սոցիալիստական և կապիտալիստական սխառնների պայքարը նոր ետապում (ԽՍՀՄ և կապիտալիստական յերկրներ):

Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը և ԽՍՀՄ-ի տնտեսության բուռն աճումը: Հակասություններ՝ ա) ԽՍՀՄ-ում և իմպերիալիստական յերկրների միջև: բ) Հաղթած և հաղթված յերկրների միջև: գ) Իմպերիալիստական (մի կողմից) և դաղութային, կիսադաղութային ու կախյալ յերկրների միջև (մյուս կողմից): դ) Պրոլետարիատի և բուրժուազիայի միջև:

ԽՍՀՄ-ի և կապիտալիստական յերկրների փոխհարաբերությունները: Իմպերիալիստական պետությունների ինտերվենցիոն փորձերն ու նրանց վարձակալները մեր յերկրում («Աշխատավորական դյուղացիական կուսակցություն», «Արդյունաբերական կուսակցություն»): ԽՍՀՄ-ի տնտեսական բուռն վերելքն ու ներքին դրությունը: Ինդուստրացման և հնգամյակի հաջողությունները:

Համատարած կոլեկտիվացման հաջողությունները: Գյուղացիական հիմնական մասսաների շրջադարձը դեպի սոցիալիզմը: ԽՍՀՄ-ում գործազրկության վերացումը և մասսաների կյանքի նյութական-կուլտուրական մակարդակի բարելավումը: Բանվոր դասակարգի նյութական-կուլ-

տուրահան և իրավահան վիճակը կապիտալիստական յերկրներում : Կապիտալիզմի հակասութունները որքանորք սրումն : Գաղութային շարժումները : Յեղաշրջական կոմկուսակցութունների հաջողութունները (ընտրութունները Գերմանիայում և այլն) :

Կապիտալիզմի կործանման անխուսափելիութունը :

Ամբողջ կուրսի ընթացքում վերջին միջնում և հիմնական աղբյուր ծառայելու յե հետևյալ գրականութունը

1. Л. Сегаль и Б. Таль. «Экономическая политика Советской власти (4-ое изд.)»
2. Крумин «Экономич. политика по Ленину» (хрестоматия)
3. М. Савельев-Директивы ВКП(б) в области хозяйстваи. стронт.
4. На новом этапе Социалист. строительства т.т. I и II (сборник)
5. И. Сталин. «Вопросы Ленинизма», изд. 2-ое
6. Пятилетний план I, II и III
7. Решения 16 парт. съезда и последующих пленумов.

Գրականության մանրամասն աղբյուրներ կարգին առանձին դասարաններում :

ՄԱՐԲՍԸ ՅԵՎ ԵՆԳԵՍԸ

ԱՆՅՄԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՅԵՎ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ :

Հիմնականում յերկու տիպի խնդիրներ է ընդգրկում ներկա առաջադրութունը : Առաջինը՝ պարզել և վեր հանել Մարքսի և Ենգելսի տեսակետների ամբողջականութունն ընդհանուր դժերով, իսկ այդ նշանակում է խոշոր չափով խորանալ այն պայմանների և որևէքնքի մեջ, վորանց շնորհիվ կապիտալիստական սխտեմն իր դարդացման վորոչ էտադում անխուսափելիորեն գնում է դեպի կործանում : Այս կործանումից հետո է միայն, վոր ստեղծվում է անտեսալարության այն սխտեմը, վորն այլևս կապիտալիզմ չէ, բայց և դեռևս սոցիալիզմ չէ, վորն իր ներսում ընդգրկում է կապիտալիզմի և սոցիալիզմի «եյնմենաներ, մասնիկներ, կտորներ» (Լենին) :

Յերկրորդ խնդիրը, վոր հանդիսանում է ներկա առաջադրության գլխավոր հարցը՝ դա այն խնդիրն է, թե վորպիսին պետք է լինի անցման շրջանի անտեսական քաղաքականութունն այն յերկրի պոլիտարիատի համար, վոր սահմանել է իր տիրապետութունը գլխատուրայի ձևով : Այս խնդիրների լուսարանութունը հանդիսանալու յե փաստորեն վորպես «ներածութուն» ԽՍՀՄ-ի անտեսական քաղաքականության կուրսի համար :

Մարքոն ուսումնասիրելով զոյություն ունեցող դասակարգային պայթուրի իրական պայմաններն ըստ էյության վերլուծության յենթարկելից կապիտալիզմի սխտեմի անտեսական ներքին կաղմությունը, վեր հանեց այն որչեկտիվ որևէքները, վորոնք հանդիսանում են մարդկային հասարակության շարժման հիմնական մեխանիզմը : Հսկայական փաստական մատերիալի ուսումնասիրության հիման վրա, Մարքոն յեկտի այն յեղրակակցության, վոր «մատերիալ կյանքի արտադրության յեղանակը պայմանավորում է սոցիալական, հոգևոր և քաղաքական կյանքի պրոցեսն առհասարակ» և վոր «մատերիալ արտադրական ուժերն իրենց զարդացման վորոչ աստիճանի վրա ընկնում են հակասության մեջ գոյություն ունեցող արտադրական հարաբերությունների հետ, վորոնց ներսում նրանք մինչ այդ գործում էյին : Արտադրական ուժերի զարգացման ձեերից այդ հարաբերությունները վեր են ածվում նրանց կաշ-

կանդիչ շրժաները: Այդ ժամանակ վրա յն հասնում սոցիալական հեղափոխության դարաշրջանը: Տնտեսական հիմքերի փոփոխության հետևանքով ավելի կամ պակաս արագությամբ ձևափոխվում է նաև նրա վրա յնդած հսկայական վերնաշինքը» (Մարքս, Բաղադրատնտեսության ըննադատության առաջաբանը):

Մարքսի կողմից ձևակերպված այս որոնքը հանդիսանում է այն հիմունքը, առանց վորի անհնար է հասկանալ մեզ հայտնի բոլոր տնտեսական ձևերի դասակարգային բնույթը, զարգացման այն «վորոշ աստիճանը», յերբ կապիտալիստական արտադրական հարաբերությունները «արտադրական ուժերի զարգացման ձևից» դառնում են նրանց հետագա անձանի կաշիանդիչ շրժաները», ինչպես այդ տպացուցեց նաև Լենինը, — Խնդիրանում է իմպերիալիզմը:

Իմպերիալիզմը հանդիսանում է կապիտալիզմի զարգացման հենց վերջին ետապը, կապիտալիզմի կործանման և սոցիալական հեղափոխության նախորդն: Այսպիսով հենց իրեն, կապիտալիստական սխտեմի ներսում, գտնվում են այն պայմանները, վորոնք նրա նեխման, ժխտման գլխավոր նախադրյալներն են հանդիսանում: Կապիտալիզմն ինչք նախապատրաստում է իր կործանումը: Այդ նախապատրաստումը Մարքսի և Ենգելսի ուսմունքով զարգանում է յերկու ճանապարհով: Առաջին՝ սոցիալիզմն անհնարին է «առանց խոշոր մեքենային ինդուստրիայի», խոշոր հանրային արտադրության ստեղծումը կատարվում է ղեռն կապիտալիզմի շրջանակում, դրանում էլ հենց կայանում է կապիտալիզմի խոշոր պատմական ծառայությունը: Երկրորդ՝ խոշոր և մեքենային արտադրության հիման վրա, պատմության թատերաբեմ է հանդես գալիս կապիտալիզմի կենդանի սկախիվ ժառանգորդը՝ պրոլետարիատը, վորը պետք է դառնա «զերեզմանափորը» ամբողջ կապիտալիստական սխտեմի: Պատմության զարգացման դիալեկտիկան ջայտուն արտահայտվում է հենց նրանում, վոր ինչպես այդ վորակում է Մարքսը՝ «ինչպես կախարդ նա կյանքի յն կանչում է նե թշնամի ուժերը, վորոնց նա է վիճակի յե սիրապետեր» և վորոնք լափում են իրեն՝ կախարդին»:

Այն փաստը, վոր պրոլետարական հեղափոխության նախապայման է հանդիսանում կապիտալիզմի կողմից այդ հեղափոխության իրականացման նախադրյալների ստեղծումը՝ ուսանողների համար բնականաբար կարող է ծագել այն հարցը, վորը շարժառոտին փրփուրը բերանին դնում են բոլոր ակֆորմիստները, մենչևիկները և բուրժուազիան, թե արդյոք անժամանակ չե՞ր մեր Ռուսաստանում կատարված Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը: Այս խնդրին մենք ղեռ առիք կունենանք անդ-

րազատենալու մյուս նյութերի մշակման ընթացքում, բայց այս առթիվ անհրաժեշտ է մատնանշել հետևյալը: Մեր պրոլետարական հեղափոխության անժամանակ լինելու մասին խոսք անդամ լինել չի կարող, քանի վոր ինչպես այդ տպացուցել է Մարքսը «մարդկությունը միշտ իր սովն դնում է այնպիսի խնդրը», վորոնք նա կարող է լուծել, քանի վոր «ավելի մանրամասն ըննության դեպքում կերևա վոր ինքը խնդիրն այն ժամանակ է առաջադրվում, յերբ գոյություն ունեն արդեն մատերիալ նախապայմաններ, նրանց լուծման համար»: (Բաղադրատնտեսության ըննադատության առաջաբանը):

Պրոլետարական հեղափոխության իրականացման համար, մտանքիս նախապայմաններ ստեղծված են արդեն տնտեսության համաշխարհային սխտեմի և արտադրական ուժերի այն աստիճանին հասնելու հետևանքով, վորոնք հանդիսանում են բազա մոնոպոլիստական կապիտալիզմի սխտեմի համար:

Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը, վորպես տնտեսային հարաբերականորեն հետամնաց յերկրում կատարված հեղափոխություն, կարող էր կատարվել, քանի վոր Ռուսաստանը հանդիսանում է համաշխարհային կապիտալիստական սխտեմի մի մասը, իսկ կապիտալիզմը առբեր յերկրներում զարգանում է անհավասարաչափ ձևով: «Կապիտալիզմի տնտեսական անհավասարաչափ զարգացումը պրոլետարիատին հնարավորություն է տալիս պատել կապիտալիստական սխտեմի ամենաթույլ ողակը և հաղթանակել նախ մի քանի և կամ նույնիսկ մեկ առանձին վերջրած կապիտալիստական յերկրում» (Լենին):

Մարքսի և Ենգելսի ծառայությունը (V O L Y M E) կայանում է նրանում, վոր նրանք ղեռն փաստական հեղափոխությունից շատ առաջ, թեորեաթիկապես տպացուցին պրոլետարիատի հաղթանակի անխուսափելիությունը:

Մարքս և Ենգելս անցման շրջանի մասին

Մարքսի և Ենգելսի աշխատություններից յեղնելով անհրաժեշտ է անցնենք այժս այն խնդիրների լուսարանությունը, վորոնք ծառանում են պրոլետարական պետության առաջ՝ պրոլետարական հեղաշրջման հենց հետևյալ որը: Դեռևս «Կոմունիստական մանիֆեստի» եջերում Մարքսն ու Ենգելսը գրում էին՝ «բանվորական հեղափոխության առաջին քայլը պետք է լինի պրոլետարիատի բարձրացումը սիրապետող դասակարգի աստիճանին», այսինքն՝ յեղնում է յին նրանից, վոր հետագա վերափոխման նախադրյալը պրոլետարական դիկտատուրան է: «Կապիտալիստական և կոմունիստական հասարակությունների միջև ընկածը առաջինը՝ յերկրորդի հեղափոխականորեն ձևափոխելու ժամանակաշրջանն է (Մարքս), այսինքն՝ այն, ինչ վոր մենք անվանում ենք անցման

չրջան: նա յնն ապամ եւ Վլորդ կոնգրեսում ընդունված կոմիտեաների
ծրագրի մեջ:

Լենինը վերլուծելով պրոլետարիատի գերատուրայի եզրնային
տնտեսութիւնը և քաղաքականութիւնը, հետևյալ կերպ և բնութագր-
րում այդ եպոխտն. «Քեորիապես կասկածի չենթակա չե այն, վոր կա-
պիտալիզմի և կոմունիզմի մեջ ընկած և վորոչ անցման շրջան: Նա իբ
մեջ չի կարող չմիացնել հասարակական տնտեսութեան յերկու ձևերի
հասկումները: Այդ անցման շրջանը չի կարող չլինել պաշտօնի
շրջան՝ մեծնող կապիտալիզմի և ծնվող կոմունիզմի միջև, այլ խոսքով
հաղթված, բայց չվճռու շարժված կապիտալիզմի և ծնվող, բայց դեռ բու-
յորովին թույլ կոմունիզմի միջև (Լենին, հատոր XXV, էջ 347): Վորո՞նք
են պրոլետարիատի նպատակադրումներն իբ հաղթանակից հետո: Ծար-
ժում զեպի սոցիալիզմ իսկ հետագայում զեպի կոմունիզմ: Յեննելով այս
ընդհանուր դրույթից անհրաժեշտ և նշել՝ զեպի սոցիալիզմ կատարելոց
չարժման կոնկրետ ճանապարհը և խնդիրները: Այստեղ պետք և ուշա-
դրութեան դարձնել այն բանի վրա, վոր տարբեր յերկրներում, ուր
պրոլետարիատը հաղթանակելու չի, խնդիրները վորոչ չափով միմյան-
ցից կտարբերվեն, կախված առաջինը՝ միջազգային դրութեանց և
յերկրորդը՝ սոցիալիզմը կատարելու այն մատերիալ-արտադրական
պայմաններից, վորպիսին գոյութեան ունի տվյալ յերկրում՝ սոցիալիս-
տական հեղաշրջման մոմենտին: Ծարժման պայմանները ԽՍՀՄ-ում
տարբերվում են վորոչ հատկանշան կողմերով, այն և՛ առաջինը, վորով-
հետեւ պրոլետարիատը հաղթանակել և առայժմ մի յերկրում, յերկ-
րորդը՝ այդ հաղթանակը կատարվել և տնտեսապես և կուլտուրապես
հարաբերականորեն հետամնաց յերկրում, ուր կա տնտեսական ձևերի
խայտաբղետութիւն: Բայց դրա հետ միասին անհրաժեշտ և ընդգծել,
վոր պրոլետարական հեղափոխութեան համար մղվող պայքարում չզրտի
սպասել, այսպես ասած «մաքուր կապիտալիզմի», այսինքն՝ «սոցիալիս-
տիզմի», «յերբ հասարակութեանը վեր և անվում ժամանակակից դա-
տակարգների— հողատերերի, կապիտալիստների (արդյունաբերողներ և
առևտրականներ) և բանվորների, իսկ բոլոր միջին տատիւնները վե-
րացված են»: (Ենդելս) Այդ առթիւ Ենդելսը 1895 թ. 4. Եմիլդին գրած
նամակում մատնանշում էր, վոր «այդ բանը գոյութեան չունի նախնային
Անգլիայում և յերբեք չի լինի, մենք թույլ չենք տա, վոր գործն ուղ-
բան հետեւ գնա» (Մարքս և Ենդելսի նամակները, էջ 320):

Այդ «ժամաօթութեանը» հարկավոր և նկատի ունենալ, վորպես
«կապիտալիզմ», այսինքն թեորեալիկապես յենթադրվելիք եկոնոմիկայի ձե-
վերը վորոնելու և անցման շրջանի տնտեսական քաղաքականութեան

ժամանակ աչքաթող շանել կենդանի տեղծագործական պայքարը մեր
կոնկրետ պատմական պայմաններում: (Վորպիսին մենք այժմ ունենք և
վորոնք պիտի իրեն տվյալներ յերակեա ընդունել):

Վերևում մեր առածից արդեն բախականաչափի վորոշակի չի գա-
նում հաղթանակած և պետական իշխանութեան մեջ կազմակերպված
պրոլետարիատի տնտեսական քաղաքականութեան բնութիւնը և ուղղու-
թեանը: Այդ քաղաքականութեանը պատահական կամ խորք
եմպիրիքական (այս սրվա շահերից յենող) բնութիւնը չի
կրում: Պրոլետարիատի տնտեսական քաղաքականութեանը խիստ
գիտական և և յերնում և այն ընդհանուր սրինաչափու-
թեանից ու տեղեկանքից, վորոնք սահմանված են Մարքսի մեթոդո-
լոգիայի սղութեամբ: (Գիտական անալիզի հիման վրա):

Այդ քաղաքականութեան հիմնական գծերը նշված են գեոեո «կա-
մունիստական մանիֆեստի» մեջ, վորն անհրաժեշտ և ուշադիր կերպով
ուսումնասիրել: Ինչպես թեորեալիկաբար և «նախատեսված» հաղթանա-
կած պրոլետարիատի գործելակերպը, նույնպես և մանաւանդ ԽՍՀՄ-ում
սոցիալիստական հեղաշրջման փորձը ցույց են տալիս, վոր անցման
կապիտալիզմ, պրոլետարական պետութեան տնտեսական քաղաքականու-
թեանը պետք և վերածվի հետևյալ չորս հիմնական մոմենտների՝

1. Կապիտալիստների և հողատերերի եքսպրոպրիացիան և արտա-
դրութեան բոլոր հիմնական միջոցների ու գործիքների կենտրոնացումը
պետութեան ձեռքին և նրանց աշխատանքի դնելը (հող, գործարաններ,
տրանսպորտ, բանկեր, հանքահորեր և այլն):
 2. Նոր ձեռնարկումների կազմակերպումը և շինարարութեանը
(արդյունաբերական և հողագործական), կատարելով սոցիալիզմի հա-
մար մատերիալ-արտադրողական ու տեխնիկական բազան յայնացնելու
ու գարգացնելու նպատակով:
 3. Անշեղ պայքար քաղաքի և գյուղի տնտեսութեան կապիտալիս-
տական տարրերի դեմ և հետագայում նրանց վերջնական հնչումը և վո-
չնչացումը:
 4. Հենվելով մատերիալ-տեխնիկական-արտադրական բազայի վրա
և պայքարելով գյուղի և քաղաքի կապիտալիստական տարրերի դեմ՝
կազմակերպել մինչ կապիտալիստական և գյուղացիական տնտեսու-
թեանների ձևափոխումն ու սոցիալիստական հունի մեջ ներգրավումը:
Վերահիշյալ բոլոր խնդիրները սերտորեն կապվում են միմյանց հետ,
բայց նրանցից յուրաքանչյուրը պահանջում է իր առանձնահատուկ մո-
տեցումը և ընդգրկման հետեղականութեանը:
- Կապիտալիստներից խլված գործարաններում արտադրութեան կազ-
մակերպումը, վորը ծանր ամբարձութեանից հետո մեզնից խնց ամբարձ

Կի Ժամանակաշրջան, այն և վերականգնման շրջան, և նոր ձեռնարկութեանն և կազմակերպումը, լուծում են սոցիալիստական հեղափոխության հիմնական խնդիրը, այն և՛ արտադրողական ուժերի բարձրացումը և հանրայնացումը: Այս խնդիրը ԽՍՀՄ-ի համար ստացավ արտակարգ ազանու աչառնակութուն շնորհիվ վերելում հիշատակված պայմանների (սոցիալիզմի հաղթանակը մի յերկրում և դրան ավելացած տեխնիկական անտեսական հետամնացութունը):

Ինդուստրացման պրոբլեմը ԽՍՀՄ-ի համար ունի վճռական նշանակություն: Գրուխտարական դիկտատուրայի յերկրում արտադրողական ուժերի վերելքը մեծապես հեշտանում է այն պատճառով, վոր աշտակ տնհետանում են այն հակասութունները, վորոնք արդելում էին արտադրողական ուժերի հետագա զարգացումը կապիտալիստական սիստեմում, այսինքն՝ արտադրութեան միջոցների մասնավոր սեփականութունը: Հիրավի այդ Լենինը ի նկատի ուներ, յերբ գրում էր, վոր կապիտալիստները եքսպրոպրիացիան կառ հնարավորութուն արտադրողական ուժերի զարգացման հսկայական թափով, այն ժամանակ, յերբ «կապիտալիզմը անհավանական չափով կատեցնում է այդ զարգացումը»: Թիայն այդ արգելադրութի վոչնչացումը, արտադրողական ուժերի անարգել զարգացման համար հանդիսանում է խոշոր նվաճում, վորպիսին չի կարելի հաշիւ շտոնել: Մասնավոր կապիտալիստական սեկտորի ճնշումը սո վերացումը ժողովրդական տնտեսութունից ու նրա փոխարինումը հանրայնացված սեկտորով, սկզբունքորեն այնքան է պարզ, վոր հաղիվ թե կարիք զգա թեորետիքական վերլուծութեան: Համեմատարար ավելի բարդ են գյուղացիական տնտեսութունների հանրայնացման ուղիները և մեթոդները, բայց այդ հարցը, այսինքն՝ պրոլետարական պետութեան կողմից գյուղացիութեան նկատմամբ վարելիք քաղաքականութեան հարցը մեր կուսակցութեան ամենից մշակված հարցերից է: Լենինի յերկերը և կուսակցութեան վորոշումները այդ հարցի վերաբերյալ տալիս են սպառիչ պասասիան: Անցման շրջանում գյուղացիութեան հետ ունենալիք փոխհարաբերութունների վերաբերյալ Լենինի ուսմունքի հիմունքները ընդհանուր գծերով տրված են յեղել դեռևս գիտական կոմունիզմի հիմնադիրների, առանձնապես Ենդելսի կողմից: Յեթե կապիտալիստների նկատմամբ մենք կարող ենք և պարտավոր ենք կիրառելու բոնի եքսպրոպրիացիայի մեթոդները («Բռնի ներխուժում սեփականատիրական հարաբերութունների մեջ»), ապա աշխատավոր գյուղացիութեան նկատմամբ այդ թուլատրելի չէ: Մենք չենք մտածում այն մասին, գրում էր Ենդելսը, վոր մանր գյուղացիութեանը բոնի եքսպրոպրիացիայի յենթարգել (փոխհատուցմամբ թե վոչ, միևնույն և), մեր քաղաքականութունը

կայանաչու յե նրանում, վորպեսզի սրինակի և հասարակական սոցիալիստական միջոցով նրանց մասնավոր արտադրութունը և մասնավոր սեփականութունը փոխադրվի ընկերային»:

Այնուհետև համաձայն Ծ. Ենդելսի ծրագրի՝ անհրաժեշտ է հասարակականացնել գյուղացիական ընկերութունը փոխադրել ավելի քարճը ձեվի և նրանց իրավունքներն ու պարտականութունները, ինչպես ամբողջ ընկերութեան, ամբողջապես վերցրած, այնպես էլ առանձին անդամներինը, հավասարեցնել սոցիալիստական հասարակութեան մնացած ճյուղավորումների հետ»:

Ծ. Ենդելսի կողմից Հոկտեմբերյան հեղափոխութունից դեռ ևս շատ առաջ արձարծված այս ընդհանուր գրույթները խորացված և հիմնավորված են յեղել Լենինի կողմից՝ դերալանցապես գյուղացիական յերկրում կատարված պրոլետարական հեղափոխութեան փորձի հիման վրա: Լենինյան կոպերատիվ պլանը հանդիսանում է վոչ այլ ինչ, յեթե վոչ մանր գյուղացիական տնտեսութուններին առտիճանարար, առանց բոնի միջոցների, սոցիալիստական շինարարութեան մեջ քաշելու, դաստիարակելու և ապա ներս տանելու պլանը: Անցման շրջանը ապրոզ յերկրի առաջ կանգնած այս խնդրի և ընդհանրապես բոլոր խնդիրների ուսումնասիրութեան ժամանակ հատկապես պետք է աչքի առաջ ունենալ պրոլետարական պետութեան դերը, վորն ապահովում է վոչ միայն պրոլետարիատի դիկտատուրայի կողմից ընդհանուր դասակարգային ու քաղաքական խնդիրների լուծումը, այլ և խողում է բացառիկ կարելոր նրշանակութուն ունեցող տնտեսական հեղաշրջման լծակի դերը: Հարցի այս կողմն անհրաժեշտ է ուշադիր ուսումնասիրել, քանի վոր այդ մոմենտն է, վոր հաշիւ չեն առնում վորոշ պրակտիկ աշխատողներ և թեորետիկներից վոմանք, (որինակ Ե. Գրեորթեհնսկին «Նովայա եկոնստիկա» գրքում):

Վերջապես առաջին թեմայի վերջին հարցը, վորը յենթակա յե սրշակման, դա անցման շրջանի մոտակա և ավելի հեռավոր հեռանկարների հարցն է:

Այստեղ անհրաժեշտ է նշել հետեվյալ մոմենտները՝ ամենից առաջ անհրաժեշտ է խիստ տարբերել կապիտալիզմից, սոցիալիզմ տանող անցման շրջանը այն անցումից, վորը լինելու յե սոցիալիզմ—կոմունիզմ: Դեպի սոցիալիզմ աանող անցման շրջանը իր մեջ միավորում է և սոցիալիզմի և կապիտալիզմի ելեմենտներ և նույնիսկ միև: կապիտալիստական տնտեսութեան ձեվեր: Անցման շրջանում դեռևս գոյութուն ունեն դասակարգերը, և դասակարգային պայքար, վոր վորս կատարներում նույնիսկ շտիպանց սրվում է, դոյութուն ունի պրոլե-

տարածական պետություն, տնտեսական կապի շուկայական ձևով, տնտեսական անհատաարություն, բայց այդ բոլորը գտնվում են անցման շրջանի պայքարի բովում, մի կողմից լիկվիդացիայի և մյուս կողմից «խնդրա-թիթաման» պրոցեսում, այսինքն աստիճանական փոփոխություն, ձևափոխման և անեյացման պրոցեսում:

Սոցիալիզմը, իբրև մարդկային աշխատանքի հասարակական տնտեսական կազմակերպման հետևյալ աստիճանը, ըստ Լենինի տերմինոլոգիայի, հանդիսանում է կոմունիզմի առաջին փուլը: Մարքսը սոցիալիստական տնտեսությունը բնութագրում է իբրև հասարակարգ, վորի միայն նսր է դուրս գալիս կապիտալիստական հասարակարգից, ուրե մքն գեռևս բոլոր գծերով — տնտեսական, բարոյական, գիտակցական — ձաձեկված է հին կարգերի բժերով, վորի ծոցից նա (սոցիալիզմը) դուրս է գալիս» (Մարքս): Սոցիալիզմը գեռևս բոլորովն չի ազատազրված անհատաարության բուրժուական նորմաներից, վորովհետև «հավասար աշխատանքի համար, հավասար վարձատրություն» սկզբունքը սոցիալիստական հասարակարգի անգամների Ֆիդիլբախյան և մտավոր ուժերի անհավասարության պայմաններում, նշանակում է հասարակական տրադիցիոնության արդյունքների ոչտազործումը անհատաար չափով: Արտադրության բոլոր միջոցները և աշխատանքը լրիվ հանրայնացված են: Պետությունը արդեն գտնվում է իր անեյացման վերջին ստաիճանում: Ստաիայն արտադրողական ուժերը այնքան չեն աձել, վորպեսզի հնարավոր դարձվեր «բուրժուական իրավունքի» մնացորդների վերջնական վորջնջումը: Սակայն սոցիալիստական սիտեմը չի հանդիսանում «մի անգամ ընդմիշտ սահմանված, վորոչաի և անփոփոխ մի բան» (Ենչևիս). նա ապահովում է արտադրողական ուժերի մինչ այդ չեղած աձում, արտադրության հսկայական աձում, վորի հետեվանքով նա (սոցիալիզմը) «մշտապես փոփոխվում է և առաջադիմում» և անցնում է բարձր ֆալը, այն է լրիվ կոմունիզի շրջանը, վորտեղ չկա վոչ անհատաարություն, վոչ պետություն և վոչ էլ տարբերություն Ֆիդիլբախյան և մտավոր աշխատանքների միջև: Իւարիքների արտադրությունը հասնում է այն մակարդակին, յերը աձեն մեկը ստանում է ըստ իր պոհանքների» տալով հասարակությանը յուր ուժերը հասարակապես իր րնգունակությունների»:

Սյա ընդհանուր գիտողություններով այստեղ բավականանանք: Մեր կարգի առաջին թեմայի ստուճնասիրության կոնկրետ խնդիրները և նըպատակները արտահայտվում է ներքոհիշյալ ծրագրում:

1. ԱՆԱՁԻՆ ԹԵՄԱՅԻ ԾՐԱԳԻՐ

1. Մարքս և Ենգելսը կապիտալիզմի կործանման օրենքների մասին:

2. Մարքսի կողմից գտած՝ հասարակական զարգացման «հիմնական օրենքները»:
3. Իմպերիալիզմը իբրև կապիտալիզմի վերջին ետապ (Լենին):
4. Կապիտալիզմի կործանման, մատերիալ արտադրողական և ուրյեկտիվ գործանները:
5. «Կապիտալիզմի անհամաչափ զարգացումը» իբրև հիմնական օրենք, վորն անհնարին է դարձնում ուլտրալիմպերիալիզմը:
6. Պրոլետարական հեղափոխության հաղթանակի պայմաններք ու ժամանակի հարցը ըստ Մարքսի:

II ՄԱՐԿՍՆ ՈՒ ԵՆԳԵԼՍԸ ԱՆՑՄԱՆ ԾՐԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

1. Պրոլետարիատի դիկտատուրան իբրև նախադրյալ և գեներ սոցիալիստական վերափոխության:
2. Սոցիալիզմի հաղթանակի պայմանը դանադան յերկրներում, մասնապարպես ՍՍՀՄ-ում:
3. Ենգելսը «մաքուր կապիտալիզմի» և պրոլետարիատի հաղթանակի հարցի մասին:

III ՀԱՂԹԱՆԱԿԱԾ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳՆՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. Այդ քաղաքականության գիտական բնույթը:
2. Թեոքրատիկական նախատեսում և պրակտիկ քաղաքականություն տնտեսական քաղաքականության ընդհանուր գծերը:
3. Իշխող բարձունքների դրավում և արտադրողական ուժերի աձումը:
4. Այն հակասությունների վերացումը, վորոնք խանգարում էյին արտադրական ուժերի զարգացմանը կապիտալիզմի ժամանակ:
5. Մանր գյուղացիական տնտեսությունների հանրայնացման ուղիները:
6. Ենգելսի հայացքները: Լենինի կոպերատիվ սյանը:
6. Պրոլետարական պետությունը իբրև սոցիալիստական վերափոխության քաղաքական և տնտեսական գործոն:

IV ԱՆՑՄԱՆ ԾՐԱՆ—ՍՈՑԻԱԼԻԶՄ—ԿՈՄՈՒՆԻԶՄ

1. Անցման շրջար գեռևս լրիվ սոցիալիզմ չէ:
2. Սոցիալիզմը վորպես կոմունիզմի արձանագրություն սոցիալիզմի հիմնական գծերը, նրա անցողիկ բնույթը:
3. Լրիվ կոմունիզմը իբրև ապագա հասարակարգի պայմանային կապմակերպված հասարակարգ:

108

32.203

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԻՄՆԱԿՆ

1. Ա. Сегаль и Б. Галль. «Эконом.политика сов. власти» (4 кн.)
2. К. Маркс и Ф. Энгельс, «Коммунистический манифест», стр. 73—82, под ред. Гаванова.
3. -Ընդհին «Գիտություն և հեղափոխություն». գրքեր V
4. Ленин «Империализм как новейший этап капитализма», том XIII гл. 9 и 10.

ԼՐԱՅՈՒՅԻՋ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ф. Энгельс. «Антидюринг. отд. 3. гл. 1 и II
2. А. Леонтьев и Е. Хмельницкая «Советская экономика» тт. I и X-ая.

4. Е. Преображенский.-Новая экономика, Гл. 1 и II.
5. Под редакцией Г. Крумина. Экономика Советского Союза, стр. 1-22
6. Гильфердинг-Статьи и речи
7. Н. Ленин. О лозунге С-Ш. Европы т. XIII, стр. 130-133
8. Программа коммунистического интернационала Гл. 3 и 4

«Ազգային գրադարան»

NL0193936